

szint ráta kart a beásásra. Az objektumot a kutatóárok kis mérete miatt nem tudtuk feltárni. A 2001/3. kutatóárokkal a sekrestyekápolna oltárát kerestük, de csak a kiszedett alapozási árkát találtuk meg. A 2001/4. szelvényt a diadalív D-i fele fölött nyitottuk. Megtaláltuk a gótikus diadalív részben kiszedett alapozását és mellette a négyzetes alaprajzú román kori szentély D-i falának egy rövid szakaszát, amelyből csak az alapozás alsó kőszora került elő. A román kori szentélyfal mellett, annak építési rétege alatt tártuk fel a 3. sír lábrészét, és a szentélyfal tetejére ráásva a 2. sír lábrészét. A 2001/5. szelvényben a templom D-i kapujának helyét figyelhetjük meg. A gótikus templomfaltól D-re megtaláltuk a kerengő habarcsos padlószintjét is. A gótikus templomfalat és a templomon belüli területet két újkori árok erősen megbolygatta, de egy foltban épen maradt a gótikus padlószint habarcsrétege.

Ezt átvágta egy a 14. század második felére keltezhető férfisír (4. sír). A rossz megtartású csontvázon megfigyelhető volt a bőréve, amelyet két rézkarika és egy kerek vascsat díszített, valamint a csuklyájának szegései. A sírban egy erős fakoporsó nagyméretű szegeit is megtaláltuk. Tőle Ny-ra az 5. sír lábrészét is sikerült megfognunk. Az újkori beásások és a késő középkori sírok által erősen bolygatott területen csak csekély nyomait találtuk meg a román kori templom D-i mellékapszisének, de ebből is megállapítható volt, hogy az apszis félköríves alaprajzú lehetett, 60 cm-es falvastagsága és a mai szinthez képest 150 cm-es alapozási mélysége a főszentélyével egyezett.

Az ásatás eredményeként megállapíthattuk, hogy a kolostorromot az 1890-es évek feltárásai után súlyos károk érték: a romokat a tulajdonosok házépítésre használták, a falak jelentős részét kitermelték. Ennek ellenére néhol még jelentős falmaradványokkal kell számolnunk, az alapozási árkok pedig máshol is megfoghatóak. A templomban lévő sírok jó része bolygatatlan. Feltehetően a kolostor területén sérülhettek a romok súlyosabban a villa építése során készült tereprendezés miatt.

Az ideai kutatás legjelentősebb eredménye a román kori templomszentély alaprajzának tisztázása: két félköríves mellékszentély között a négyzetes alaprajzú főszentély. A falak csekély alapozási mélysége (kb. 30 cm) és kis vastagsága (60–80 cm) feltűnő. A Ny-i rész alaprajzának biztos értelmezéséhez az ideai kutatási eredmények még nem elegendőek.

A kutatás legfontosabb lelete a 14. század második felére keltezhető 4. sír öv- és csuklyamaradványa.

BUZÁS GERGELY

302. Vokány, Szenttrinitás-puszta

(Baranya megye) Kö

2001. május 2–11. között leletmentő ásatást végeztünk az egykori Szenttrinitás bencés kolostor területén (hrs: 0/111.). Előkerült az egykori bencés kolostortemplom D-i fala. A templom feltehetően az újkorban téglapad-

lót kapott. A padló alatt összekeveredett középkori sírok maradványait találtuk. Rugós-gyöngyös párta részei, és bronzcsatok kerültek innen elő. A templomtól D-re sátoztetős középkori, vagy újkori téglasírok voltak, párhuzamosan, K–Ny irányú sorokba rendezve, melléklet nélkül.

A leletmentésen jelen voltak Kárpáti Gábor és Pariahuaman Antonio régészek, Balogh András és Kovaliczky Gergely régészhallgatók, valamint Krasznai Péter rajzoló.

GÁBOR OLIVÉR

303. Vörs, Majori-dűlő

(Somogy megye) B, H

A Nemzeti Kulturális Alapprogram, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Nemzeti Örökség Pályázat, valamint Vörs Község Önkormányzatának támogatásával folytattuk az 1999-ben vízvezetékárok ásása közben megtalált 10. századi temető megelőző feltárását.

A lakóterületnek kikapcsolódott alacsony dombon kb. 5000 m² területet tártunk fel. Összesen 395 objektum (370 db 10. századi csontvázas sír, 22 bronzkori, 3 újkori gödör, illetve jelenség), valamint egy újkori árokrendszer került elő.

Az igen száraz, jelentős részben agyagos, löszös, a domb legmagasabb pontján homokos talajban rossz megfigyelési körülmények voltak. A csontvázas jelentős része a felszínhez már közel, igen sekély szántott réteg alatt jelentkezett, többnyire sírfolt nélkül. A szelvények megnyesett felületén észlelhető sírfoltok között árkolási technikával tudtuk felfedezni a homokban szintén részben folt nélküli, részben csak a lemélyített keresztirányú árkokban megfigyelhető foltokkal rendelkező további sírokat.

Az általános tájolás Ny–K, néhány esetben figyelhettünk meg ettől kissé eltérő, DNy–ÉK irányítású sírokat. Koporsó nyomait egyetlen sírban sem sikerült megfigyelni, a holttesteket többnyire valamilyen lepelbe tekerve helyezték sírba. A rítusra jellemző még a különböző szögben a medencére hajlított egyik, vagy mindkét alkar, néhány esetben valamelyik kart a vállhoz hajlították.

Jellemző leletanyag a bronz és az ezüst S-végű fülbevaló-pár, kerek-, és csüngős ingnyakveretek; öntött bronz állatfejes karperecek; vastag bronzdrótból sodrott kar- és nyakperecek. Több sírban találtunk tegezre utaló vasalásokat, a tipikus honfoglalás kori rombusz alakú és villás nyílhegyekkel. Két sírban volt csontos íj, mindkettőt nyugalmi állapotban helyezték sírba. Az egyik íjász (385. sír) esetében trepanációt, és a combcsont gyógyult törését figyelhetjük meg. A 357. sírba helyezett tegezben 6 nyílcsúcsot találtunk, a tegez méretei rekonstruálhatóak, valamint megfigyelhető volt a tegez oldalának zárószervezete is. A 228. sírban két pár 9. századi típusú ezüst fülbevalót találtunk. Az időrendi besorolás szempontjából fontos lelet a 213. sírban talált, a ru-

hátra felvarrt két verdefényes ezüst érem. Az egyik II. Lothar (945–950) milánói verete (CNI V. 1. 39.1.), a másik egy, a 10. század első negyedére keltezhető, veronai városi dénár (CNI. VI. XXIII. 6.). A 208. sírban stilizált lovat és életfát ábrázoló, ónozott bronz hajfonatkorong volt. (Lásd a hátsó borítón!)

Igen fontos technikai megfigyelés, hogy a más területeken általános ezüstözés helyett a bronztárgyak felületén általában ónbevonatot alkalmaztak.

A temető teljes feltárását a rossz időjárási viszonyok, valamint a pénzügyi keret elfogyása miatt nem tudtuk teljesen befejezni, a középső terület Ny-i részén (5., 12., 13., 17. szelvény) a következő évben még rövid kutatásra lesz szükség.

A csontanyag 90%-ban tisztított (mosott), antropológiai vizsgálata a Magyar Természettudományi Múzeum Embertani Tárában megkezdődött.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

304. Zalaegerszeg, Vár

(Zala megye) Kk

A 16. században a püspöki kúria körül kialakult egerszegi vár helyének és a régi vármegyeház tömbjének nagyjából azonoságához nem fért kétség. Az egykori vár itteni létezése annak elbontása után is rögzült Várkör néven. A középkori vár területén mindeddig csak Sági Károly 1956. augusztus 21–26. között folytatott feltárásából, és az 1972 októberében a Göcseji Múzeum új épületének Várkör utcai csatornázása során előkerült cölöpök révén vannak hiteles adataink. Ekkor a várárokba verve, egymás mögött mintegy 1 m-re két, négyzet alakúra bárdolt facölöp teteje bukkant elő.

Az egykori vár feltételezett helyén társasház, illetve irodaház építését engedélyezték. Múzeumunk az ismert tények tükrében ragaszkodott a szondázó-megelőző régészeti feltáráshoz. A kutatások mindkét építési telken meghozták a várt eredményt. Az ásatások során fény derült a várfal és a városfal szerkezetére.

A vár ásatása két telken folyt, az egyik a Batthyány utca 3–17. számok alatt 2001. február 9. és 16. között. A Batthyány és Kölcsey utca között a városfal kazettás szerkezetét tártuk fel. Ezen az építési telken a városfal 15×5 m-es szakasza került napvilágra. Ezen a 15 m-es szakaszon három kazettát figyeltünk meg. A két szélső elem 5×5 m-es, míg a középső 4×4 m-es volt. Ehhez kapcsolódott még a K-i oldalon egy kis téglalap alakú bástya (méretei: 5×4 m). Ez a rész mindösszesen 163 cölöpből állt. A kazettákat minden esetben dupla cölöpsor alkotta. A két, egymással párhuzamos sor egymástól megközelítőleg egyforma távolságra, átlagosan mintegy 20 cm-re volt. Az egész telken összesen 7 kutatóárkot húztunk mintegy 300 m²-t kutattunk át, dokumentáltunk. A 3–7. kutatóárkokban már csak elszórtan találtunk cölöpöket, több összefüggő cölöpsor nem mutatkozott. Meg kell még említeni, hogy az egykori altalaj a 20. századi feltöltés és építkezés előtt (a mostani építkezések meg-

kezdése előtt régi házakat bontottak le), vizenyős volt itt is és a másik telken is, így az egykori talajmagasságban elfűrészelték cölöpjeinket, és erre alapozták a 20. századi felépítményt.

A Batthyány utca és a Budai Nagy Antal utca által határolt telken 2001. március 6. és április 18. között folyt a munka. Itt is újabb cölöpökre bukkantunk, amelyek az egykori palánkvár rondelláját, és magának a várfal folytatódásának irányát jelölték ki. A várfalon belül pedig talán egy ágyúállást illetve egy átépítési periódust figyelhettünk meg. Összesen mintegy 600 m²-t kutattunk át. A megtalált rondella és várfal, hasonlóan a várfal szerkezetéhez, dupla cölöpsorból állt. A várat azonban szemmel láthatólag vaskosabb fatörzsekből állították. Ezen a részen a fatörzseket nem ácsolták formára, mint a városfalnál, kivétel nélkül kerek átmetszetű bárdolatlan darabok voltak. A megtalált építészeti egységekből jól bizonyítható, hogy a vár falai a fő égtájaknak megfelelően épültek. A vár É-i falából 5 m-t tártunk fel (14 cölöp), a bástyatorok 10 m széles volt (magát a rondellát 59 cölöp alkotta), a Ny-i falból pedig 10 m-t találtunk meg (25 darab cölöp). Egyéb kutatóárkainkban több cölöpöt is találtunk ezen kívül, de ebben rendszert már nehezebb felfedezni.

Dokumentációnk során készült metszetrajz jól adja a 19. századi egerszegi tűzvészt is. A cölöpök felett vastag (60 cm), fekete, kerámiatöredékekkel és éremmel is datált réteg is hiteles bizonyítéka ennek. A feltárás, és annak tudományos feldolgozása a későbbiekben elengedhetetlen része lesz a régi térképeken is ábrázolt és csak körülbelül sejtett 16. század végi–17. század eleji egerszegi Várkör valós elrendezésének.

A cölöpök egy részét kihúztuk. Ezek konzerválása és dendrokronológiai vizsgálata már folyamatban van. A cövekek és cölöpök egy része a Göcseji Múzeumba került.

Munkatársak: Havasi Bálint és Száraz Csilla régészek, Büki Ágnes és Horváth Anita régésztechnikusok, a Göcseji Múzeum munkatársai.

VÁNDOR LÁSZLÓ

305. Zalaegerszeg, Zalabesnyő, Csörge-mező II.

(Zala megye) Ő

1995 áprilisában dr. Horváth László András és dr. H. Simon Katalin a Göcseji Múzeum munkatársai terepbejárásuk során a Zalabesnyőhöz tartozó Csörge-mezőn az itt található nevelőintézettől K-re és É-ra – egy domb tetején illetve oldalában – szántott felületen őskori és római kori illetve középkori leletekre bukkantak. A domb D-i (alsó) felén őskori és középkori, míg a domb tetején és ettől É-ra a római kori leletek kerültek túlsúlyba. A terepjelenségeket a kutatók 500 m hosszan tudták követni.

2001. június 29. és július 4. között – egy építkezés megkezdése előtt – szondázó ásatást folytattunk a területen, melynek célja a terepbejárás során lokalizált